

Nieuwsbrief

13

Deze Nieuwsbrief is een uitgave van de Kinder- en Jongerentelefoon
Jaargang 4 – nummer 13 – april 2005

Pesten wij willen er **SAMEN iets aan doen!**

Het Vlaams Overlegplatform Pesten* - VLOPP - startte in april 2004 met een eerste initiatief en sloot zich aan bij de internationale dag tegen pesten. Elke Vlaamse school ontving de affiche "Pesten op school, wij doen er wat aan". Via onze eigen KJT-website werd een e-peiling aangeboden, de concrete resultaten kan u lezen in deze Nieuwsbrief. Op 19 april 2005 worden opnieuw alle scholen uitgenodigd om het pestthema centraal te stellen en de boodschap uit te dragen dat pesten écht niet kan. Ook KJT wil hiertoe een bijdrage leveren. Vandaar deze uitgebreide Nieuwsbrief!

Pesten blijft een belangrijk maatschappelijk probleem. Ook voor scholen. Omdat pestgedrag zoveel schade aanricht, proberen we in deze Nieuwsbrief** – die zich richt naar leerkrachten van de derde graad basisonderwijs en eerste graad secundair onderwijs – aanzetten te geven tot acties en initiatieven die verder reiken dan het pure sanctioneren en die bijdragen tot meer welzijn op school.

De leden van het Vlaams Overlegplatform zijn ervan overtuigd dat scholen het probleem onderkennen en initiatief willen nemen. Toch lopen ze vaak aan tegen onverwachte hindernissen. Scholen die niet meteen een uitweg vinden of die hun pestactieplan willen optimaliseren, kunnen op knowhow van de Vlaamse overleggroep rekenen. Via vorming, advies en het aanreiken van hulpinstrumenten willen we helpen om datgene te doen wat zoveel kinderen/jongeren en hun ouders wensen: "Zorgen dat het pesten stopt!"

Wat kan u lezen in deze Nieuwsbrief:

Een bijdrage van Gie Deboutte, coördinator van Project Verbondenheid verbonden aan het 'project verbondenheid' van de KULeuven, met een andere kijk op de aanpak, omdat we meer kunnen doen dan straffen en corrigeren. De No Blame-aanpak is hiervan een concreet voorbeeld – we lichten een tipje van de sluier op. We geven u ook de resultaten en bevindingen van de KJT e-peiling, en u kan zich laten inspireren door de literatuurtips. Verder geven we een lijstje mee met wie waar mee bezig is en hoe iedereen te contacteren. Helemaal achteraan vindt u nog een uitnodiging voor en informatie over de verschillende projecten die georganiseerd worden in Vlaanderen in verband met de internationale dag tegen pesten.

Veel leesplezier en hopelijk vindt u de nodige inspiratie om ook het pesten in uw school aan te pakken.

* Partners van dit overlegplatform: EVO vzw, Jeugd & Vrede, Leefsleutels vzw, Limits, Pax Christi Vlaanderen vzw, Project Verbondenheid (KULeuven), de Provincie Limburg – Dienst Volksgezondheid en Welzijn, en de Kinder- en Jongerentelefoon. Meer informatie over deze diensten kan u lezen op pag. 14.

**Nieuwsbrief – Leerkrachten voor KJT; verschijnt 4 x per schooljaar en wordt gratis verstuurd naar leerkrachten die zich engageren om in hun klas/school KJT zichtbaar te maken door affiche/folders/stickers te verspreiden en 1 x per schooljaar te vertellen over KJT. De gratis basismap met uitgewerkte lesvoorbereidingen kan hierbij helpen. Wilt u zich ook engageren? Inschrijven kan via website www.kjt.org of bel even tijdens de kantooruren op 02/534 37 43

Secretariaat

KINDER- EN JONGERENTELEFOON
Hallepoortlaan 27
1060 Brussel
Tel: 02/534 37 43
info@kjt.org
<http://www.kjt.org>

Voor kinderen en jongeren

0800 15 111
elke dag van 16 tot 22u
(behalve op zon- en feestdagen)
brievenbus@kjt.org
www.kjt.org

Redactie

Hallepoortlaan 27
1060 Brussel
nieuwsbrief@kjt.org

Pesten?
Daar doe
ij niet ga
mee! We
kiezen voor
beter

Pesten? Daar doen wij niet aan mee

Daar doen wij niet aan mee

Pesten op school, het blijft een zorgpunt. Vanuit de praktijk zien we hoe lastig kinderen het hebben wanneer ze er niet bij mogen horen en het mikpunt zijn van aanhoudend gemeen, brutaal of bedreigend gedrag. Slachtoffers willen in de eerste plaats gehoord worden. Negeren, minimaliseren of de schuld in hun schoenen schuiven, maakt hen opnieuw tot slachtoffer. Daarom moeten we hun verhaal in de eerste plaats ernstig nemen en vervolgens op zoek gaan naar wat er verder kan gebeuren. De rol van volwassenen is hier van groot belang. Vaak weten kinderen niet hoe ze moeten reageren. Met de steun van hun omgeving lukt dit meestal wel.

De verschillende organisaties die deel uitmaken van de VLOPP zetten zich in voor een Vlaams actieplan tegen pesten op school. Samen met alle betrokkenen (leerlingen, ouders, scholen, scholenondersteunende instanties, beleid) willen we de krachten bundelen om de kwaliteit van het Vlaams onderwijs een duw in de rug te geven. Vooral dan op die punten waar het schoentje nu nog wringt. Het gaat er om dat het welbevinden van alle kinderen wordt opgekrikt, dat leerkrachten in goede omstandigheden met leerlingen kunnen werken, dat ouders hun kind met een gerust gevoel naar school zien vertrekken, dat jonge mensen groeien in sociaal vaardig zijn en bereid zijn om verantwoordelijkheid op te nemen, ook voor anderen. Slagen we hierin,

dan zal het vertrouwen van de samenleving in het onderwijs hoog blijven, krijgt het kinderrechtenverdrag de gewenste invulling en zetten we op het vlak van gelijke onderwijskansen andermaal een stap vooruit.

De aanpak van het pestprobleem plaatsen we dus nadrukkelijk in een ruimer perspectief. Hierbij kiezen we niet voor een conflictmodel (partijen die tegenover elkaar komen te staan) maar wel voor een visie en een strategie die bruggen helpt slaan en vertrouwen uitdrukt in kinderen, ouders en scholen. Onze keuze voor een brede, integrale aanpak sluit aan bij de resultaten van internationaal onderzoek. Hierbij komt het er op aan (a) alle actoren te betrekken, (b) aandachtig te blijven voor de risico's en de mogelijkheden binnen de schoolomgeving en in de gezinnen en (c) te waken over de kwaliteit van het leefklimaat op school en in de schoolomgeving. Oplossingsgerichte methodieken zoals de no blame-aanpak, 'peer mediation' of het versterken van sociale vaardigheden dragen daar ontegensprekelijk toe bij. Idem voor initiatieven zoals het werken met vertrouwensleerlingen, scholen die spelkoffers of middagactiviteiten inlassen om samenspel te bevorderen of het versterken van de leerlingenparticipatie.

Slagen we erin om beleidsmakers en scholen hiervan bewust te maken en hen die weg te laten opgaan, dan zal binnen enkele jaren blijken dat vooruitgang wordt

¹ Zie PISA-onderzoek: dit Europees onderzoek bracht aan het licht dat ons Vlaams onderwijs zwak scoort op het vlak van het schools welbevinden van leerlingen; vooral in het middelbaar onderwijs wacht hier een belangrijke taak. pisa@citogroep.nl

wij niet aan mee!
kiezen voor beter.

Wij kiezen voor beter.

geboekt en dat Vlaanderen aansluiting vindt bij die Europese landen die nu de toon aangeven (Noorwegen, Engeland, Ierland, Spanje, ...).

Op 19 april 2005 worden andermaal alle Vlaamse scholen uitgenodigd om het pestthema centraal te stellen en de boodschap uit te dragen dat pesten écht niet kan. Hopelijk laten zich die dag ook heel wat Vlaamse scholen inspireren door de laureaten van de vijfde 'pesten dat-kan-niet!-prijs'. Vijf scholen ontvangen die dag immers morele en financiële ondersteuning voor hun anti-pestwerking. Tevens zal in elke Vlaamse provincie een studie- en praktijkdag georganiseerd worden, die toelaat dat scholen de eigen goede praktijk en hun vragen aan elkaar kunnen

voorleggen. Zo wordt zichtbaar dat het Vlaams onderwijs niet bij de pakken blijft zitten en dat er al heel wat beweegt.

Wij, als VLOPP, willen er alles aan doen om die ontwikkeling volop te steunen.

Leerlingen, leerkrachten en ouders kunnen rekenen op onze inzet en deskundigheid!

Gie Deboutte, coördinator Project Verbondenheid en voorzitter van de 'Pesten dat-kan-niet!-jury'

Methodieken die participatie en samenspraak bevorderen.

- de 'No-Blame'-aanpak
- het werken met vertrouwensleerlingen
- het gebruik van hernieuwde klasafspraken
- 'peer mediation' of bemiddelingsgesprekken met leeftijdsgenoten
- het gebruik van gedragskaarten en herstelcontracten
- oefensessies om te werken aan sociale vaardigheden en zelfvertrouwen
- kringgesprekken op klasniveau
- initiatieven die de groeps- en schoolsfeer versterken

Meer info over deze specifieke methodieken kan u vinden bij de partners VLOPP (zie ook pag. 14)

Jaarlijkse **'Pesten dat-kan-niet!'-PRIJS**

Sinds 1999 worden de 'Pesten dat-kan-niet!-prijzen' uitgereikt door de 'Pesten dat-kan-niet!-jury'. Deze prijs is jaarlijks. Dit jaar wordt de zevende editie ingezet. De kandidaatsdossiers en voorwaarden kunnen opgevraagd worden op het secretariaat van de 'Pesten dat-kan-niet!-jury' p.a. Jeugd & Vrede vzw, Astridlaan 160 – 2800 Mechelen of www.jeugdenvrede.be

Met dit initiatief wil de jury aanzetten tot effectief voorkomen of doen verdwijnen van pestgedrag bij jongeren. Pesten is nefast voor alle betrokken jongeren en doet hen kansen missen op persoonlijke ontplooiing en goede sociale relaties. Sinds enkele jaren krijgt het pestprobleem meer aandacht. Deze verhoogde aandacht is een eerste stap. Nu dient aanhoudend preventief en curatief hulp verleend te worden aan de duizenden jeugdige slachtoffers van pestgedrag.

Net zoals de voorbije jaren, worden projecten bekroond die opgezet worden door directies, leerlingen, leerkrachten of ouders. De projecten mogen reeds opgestart of zelfs in belangrijke mate uitgevoerd zijn.

De 'Pesten dat-kan-niet!-jury' wordt gevormd door pedagogen en andere betrokkenen en staat onder voorzitterschap van Gie DEBOUTTE (auteur van het boek 'Pesten, gedaan ermee').

Het secretariaat van de Prijs wordt waargenomen door de jeugddienst Jeugd & Vrede VZW die sinds 1994 actief is rond o.a. pesten bij jongeren met publicaties, educatieve middelen en reizende tentoonstellingen.

Van de kandidaten zullen er 20 genomineerd worden en een startsubsidie van 125 EUR krijgen.

Uiteindelijk zal de laureaat van de hoofdprijs 2.500 EUR ontvangen en krijgen nog 9 laureaten de som van 500 EUR.

Voor 2005-2006 (prijsuitreiking in 2006) worden tot 1 juni 2005 projecten in overweging genomen die in aanmerking kunnen komen voor nominaties.

Vóór 15 juni 2005 worden de twintig genomineerden aangeduid. Vóór 15 december 2005 dienen deze hun verslag in te dienen.

In december 2005 beslist de jury en in maart 2006 volgt de plechtige prijsuitreiking. De jury heeft geen specifieke selectiecriteria voorop gesteld. Aantoonbaar resultaat van verminderd pestgedrag of het voorkomen ervan zal echter een belangrijk beoordelingselement zijn.

Resultaten van de pestenquête van de Kinder- en Jongerentelefoon

Vanuit het Vlaams Overlegplatform Pesten engageerde de Kinder- en Jongerentelefoon zich om op zijn website een enquête te publiceren waarmee we inzichten zouden verwerven over pesten. Deze bevraging was gericht naar zowel kinderen en jongeren; als naar ouders en leerkrachten.

De bevraging liep van 1 april tot eind september 2004.

Het aantal ouders of leerkrachten die deze enquête invulde, was vrij laag. Wij ontvingen antwoorden van 9 leerkrachten en 14 ouders. Over deze groep kunnen we dan ook geen geldige uitspraken doen. Daarentegen kunnen we wel uitspraken doen over kinderen en jongeren, waarvan we 332 ingevulde enquêtes ontvingen.

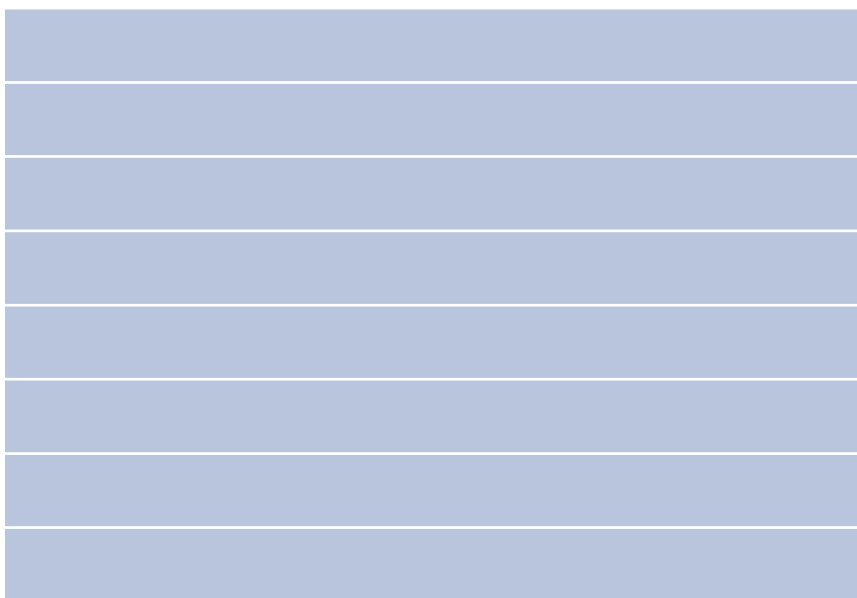
Wie deed mee?

73% van de enquêtes werd ingevuld door meisjes, terwijl slechts 27% van de enquêtes werd ingevuld door jongens.

Deze verhouding jongens/meisjes weerspiegelt zich ook in de oproepen: al jaar en dag worden wij overwegend gebeld door meisjes. Bijna 70% van de kinderen en jongeren die onze websitebevraging invulden, was tussen 11 en 15 jaar; voor 21% was de leeftijd tussen 16 en 18 jaar. En ook deze verhoudingen vinden we terug in de oproepen. We zijn al een tijdje voornamelijk een jongerentelefoon.

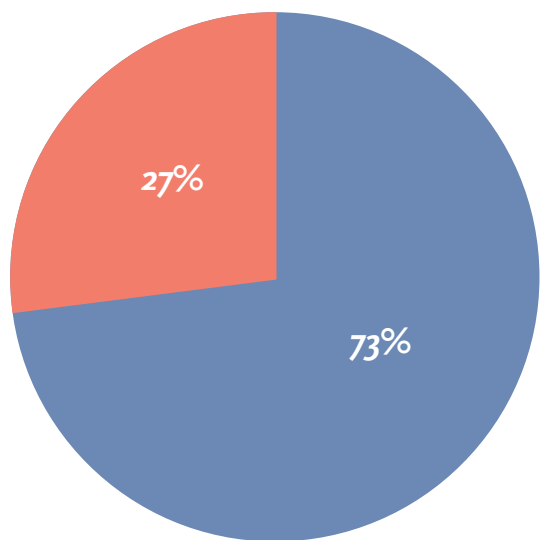
Bijna drievierde van de 332 kinderen, die de KJT-enquête hebben ingevuld, laat verstaan dat ze ooit wel eens worden gepest. 27% heeft er gelukkig nooit last van gehad. Opvallend is dat ongeveer 40% van de bevraagde groep toegeeft zelf ook wel eens te pesten.

Verhouding leeftijd

Resultaten van de pestenquête

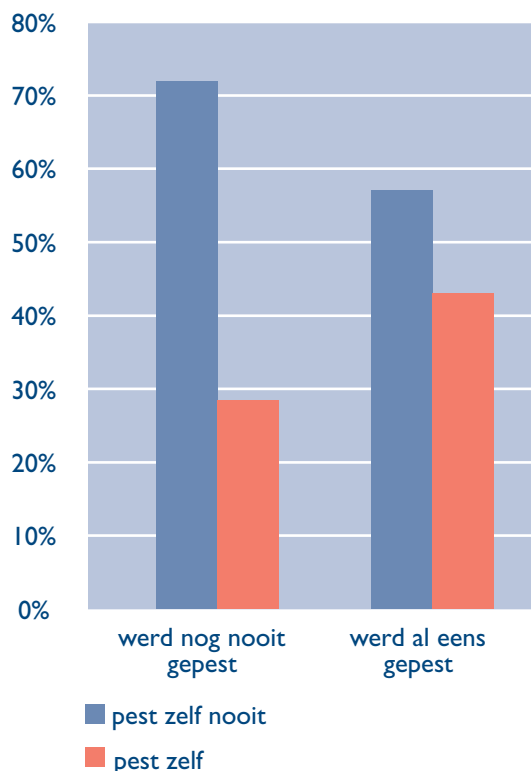
Werd men al ooit gepest?

■ werd al eens gepest
■ werd nooit gepest

Al heeft de KJT-bevraging geen wetenschappelijke pretenties, toch liggen de resultaten in de lijn van wat we al wisten. Het baat niet om ten aanzien van het pestprobleem aan struisvogelpolitiek te doen. Wie de ogen sluit, voedt het probleem. Daarom moet alles op alles gezet worden om kinderen goed met elkaar te laten omgaan. Een school die het pesten kan terugdringen, verhoogt niet enkel het leer- en leefcomfort. Zo'n school maakt het zichzelf op termijn ook makkelijker omdat er minder incidenten zullen opduiken en kinderen het pestprobleem spontaan zullen afhouden. Een positief schoolklimaat is het sprekend bewijs van een goede aanpak. Bovendien draagt zo'n klimaat bij tot een succesvol (pest)preventiebeleid.

Het valt op dat kinderen die niet worden gepest zelf minder gauw gaan pesten: 71,4 % van deze groep beweert dit niet te doen. Bij de groep van gepeste kinderen geldt dit slechts voor 57,3 %. Meer dan 40% van de gepeste kinderen grijpt met andere woorden zelf naar het pestwapen. Hier vallen slachtoffer- en daderschap samen. Het pestprobleem houdt kinderen/jongeren met andere woorden in meerdere opzichten in de greep. Terug pesten blijkt geen geschikt antwoord. Wie pest, vergroot het risico dat anderen zich vroeg of laat tegen hem keren. Van de kinderen die zelf niet pesten, loopt ongeveer 2 op 3 (68%) de kans om gepest te worden. Bij de pestkoppen ligt dit percentage nog een stuk hoger (4 op 5 worden gepest). Meisjes zijn globaal gesproken iets vaker het slachtoffer dan jongens.

van de Kinder- en Jongerentelefoon

Waarom

Kinderen en jongeren geven een aantal redenen op waarom er gepest wordt. Zo wordt vaak gesteld dat een pester populair wil zijn, stoer wil doen of dat de pester zich beter voelt dan de anderen. Daarnaast wordt het zich afreageren omdat men zich niet goed voelt of het zelf moeilijk heeft of jaloers is, als reden aangehaald waarom kinderen pesten. Ook het uiterlijk wordt vaak beschouwd als reden om iemand te pesten.

Reactie van de omgeving

Wanneer kinderen of jongeren gepest worden, is het voor hen belangrijk om geloofd te worden door anderen. Het is dus belangrijk dat hun verhaal niet afgedaan wordt als plagerijen of dat ze te horen krijgen dat ze het pesten maar gewoon moeten negeren. Of het nu om volwassenen - ouders, leerkrachten of directie - of om leeftijdsgenoten gaat, het is belangrijk dat het verhaal 'au sérieux' genomen wordt.

Gevoelens

Kinderen en jongeren beschrijven een hele reeks emoties als gevolg van het gepest worden. Heel wat kinderen zeggen zich verdrietig, eenzaam, bang, gekwetst, uitgesloten, minderwaardig en kwetsbaar te voelen.

Ze hebben hun zelfvertrouwen verloren, voelen zich onzeker en hebben schrik om iets verkeerd te zeggen of te doen. Een aantal kinderen geeft aan dat ze niet pesten omdat ze zelf ook niet willen gepest worden. Andere kinderen zeggen dat ze net wél pesten om niet gepest te worden. Gepest worden, wordt door kinderen en jongeren die zelf niet gepest worden, ervaren als iets wat niet leuk is.

Wat te doen

Weinig kinderen willen iets ondernemen om het pesten te doen stoppen. Ze gaan vrij passief om met het gepest worden. Zo stellen ze dat ze niet weten wat ze verkeerd doen, dat ze hopen dat het pesten vanzelf stopt of ze zeggen dat ze denken dat het nooit meer zal ophouden.

Een klein aantal kinderen vertelt wat ze zelf gedaan hebben om het pesten te stoppen. Bijvoorbeeld: ze hebben zich verweerd, ze trekken er zich niets meer van aan, en ze staan nu – in tegenstelling tot vroeger – sterker in hun schoenen.

Luisterend oor

Vaak vertellen kinderen en jongeren dat ze aan hun ouders of aan een vriend of vriendin kwijt kunnen dat ze gepest worden. Belangrijkste voor hen is blijkbaar dat ze hun verhaal kunnen doen en steun krijgen.

Ze gaan in hun antwoorden niet in op verdere verwachtingen ten aanzien van deze personen.

School

Slechts een klein aantal kinderen en jongeren zegt geen idee te hebben van initiatieven van de school tegen pesten of dat pesten op hun school geen echt probleem vormt.

Het merendeel bevestigt dat hun school initiatieven neemt rond pesten.

Ervaringen

Welke deze initiatieven zijn en hoe deze worden ervaren, loopt sterk uiteen. Er worden zeer uiteenlopende initiatieven aangehaald, gaande van brieven meegeven, affiches ophangen, naar een film of toneelstuk over pesten kijken tot straffen van de pesters, klasgesprekken, groene leerkrachten, anti-pestcontracten en preventie-teams.

Resultaten

Evaluatie

De genomen initiatieven worden evenwel niet altijd even positief geëvalueerd. Er wordt bijvoorbeeld gesteld dat de school of de leerkrachten wel zeggen dat ze iets doen tegen pesten, maar dat er in de praktijk niet veel van te merken is. Zo stelde iemand: "in het begin van het jaar werd een pestcontract getekend ... dan zouden ze in de studie een blad uithangen met je naam ... in heel het jaar hing geen enkel blad uit, dus officieel wordt er in onze school niet gepest". Soms wordt ook gesteld dat een interventie door leerkrachten of directie naar aanleiding van een pestsituatie maar een tijdelijke oplossing voor het probleem is of dat dit het probleem erger maakt.

We merken dus op dat de initiatieven die de school onderneemt door kinderen en jongeren kritisch geëvalueerd worden door hun eigen dagelijkse schoolervaringen.

Participatie

Wanneer het gaat over door de school betrokken worden bij een pestprobleem wordt vaak geantwoord dat men enkel betrokken wordt naar aanleiding van een concreet probleem. Zo schrijft iemand: "Als er zich een voorval van pesten in de klas voordoet, vragen ze onze mening wel eens, maar voor de rest worden we er amper bij betrokken." Uitzonderlijk antwoordt men dat men door de school ook betrokken wordt bij preventie-initiatieven zoals een cursus volgen voor vertrouwensleerlingen of deelnemen aan een door de school georganiseerd project.

Resultaten

De-Val

De No Blame-aanpak

Leefsleutels vzw heeft een nieuw dossier uitgebracht: “Pesten stoppen stap voor stap”. Met dit dossier willen ze leerkrachten, zorgcoördinatoren en directies uit het basisonderwijs overtuigen de No Blame-aanpak toe te passen bij pestproblemen. Het gaat over een niet bestraffende, probleemoplossende methode die beroep doet op de kracht van de groep. De pester(s), de meelopers en een aantal neutrale medeleerlingen gaan op zoek naar positieve voorstellen. Zo kunnen zij het slechte gevoel van het slachtoffer wegnemen of verminderen. De aanpak heeft niet tot doel de feiten in vraag te stellen of de pester te beschuldigen of te straffen.

Pesten is ‘normaal’

Pesterijen kan je nooit goedpraten, je kan ze hoogstens begrijpen. Hoe ongewenst het ook is, we moeten onder ogen zien dat pesten altijd deel zal uitmaken van het (school)leven.

We gaan ervan uit dat het ons niet verder helpt als we pesten zien als ‘abnormaal’ of ‘door en door slecht’. De pester moet de kans krijgen te erkennen dat er een probleem is, hij moet hulp krijgen om te beseffen welke pijn en ellende hij teweegbrengt en hij moet ervaren dat elk initiatief om zich anders te gedragen wordt geapprecieerd. Dit kan je enkel bereiken als je de pester op basis van vertrouwen benadert.

Pesten is een groepsprobleem

Heel soms werkt een pester alleen, maar meestal is er sprake van een groepje pesters, helpers en toeschouwers. Dit maakt dat pesten een groepsgebeuren is waarbij de groep een grote verantwoordelijkheid draagt. Het is de groep die het pesten ondersteunt en toestaat. Het is ook de groep die de macht heeft het pesten te melden en te veroordelen. Als een pester geen steun meer krijgt van de groep zal zijn gedrag minder interessant worden, hij zal er geen voordeel meer mee behalen. Vanuit deze vaststelling kiezen wij ervoor de groep in te schakelen in het zoeken naar een oplossing voor een pestprobleem. Niet de leerkracht, maar de groep wordt uitgedaagd het probleem op te lossen, zij het wel met de nodige ondersteuning.

De no blame-aanpak steunt op het vergroten van empathie

Zoals reeds eerder gesteld, hebben pesters het moeilijk om zich in te leven in de gevoelens van anderen. Ze beseffen vaak niet wat de gevolgen van hun gedrag zijn voor de slachtoffers en zijn vaak geschokt wanneer ze ermee worden geconfronteerd. Het is dan ook belangrijk om vanaf de kleuterklas preventief aandacht te besteden aan het begrijpen van de eigen gevoelens en die van anderen. De groepsaanpak die wij aanreiken, biedt het voordeel dat empathische reacties van kinderen meestal stimulerend werken voor anderen.

De gevoelens en niet de feiten staan centraal

Door de nadruk op het slechte gevoel van het slachtoffer en niet op de feiten te leggen, voelen de pesters en de groep zich minder terechtgewezen en is de kans groter dat hun empathie wordt aangewakkerd. Over feiten kan je discussiëren, gevoelens die heb je. De klemtoon ligt op het probleemoplossende karakter. Wanneer je kinderen actief bij de aanpak betreft, ontstaat er een sfeer die veel positiever is dan bij bestraffende methodes. Niemand wordt boos, niemand hoeft bang te zijn. Niet het negatieve gedrag maar wel de zoektocht naar een oplossing staat centraal. Zodra kinderen zelf met voorstellen komen, kan je daar positief op reageren. Elke kleine stap vooruit is een goede stap. Kinderen zullen meestal trots zijn op wat ze als individu en als groep hebben bereikt.

De No Blame-aanpak

Het zeven-stappenplan

Stap 1:

Een gesprek met het slachtoffer

Tijdens dit gesprek probeert de begeleider de negatieve gevoelens van de gepeste centraal te stellen. Wat is de impact en het gevolg van het pesten tot nu toe? Hoe gaat de gepeste om met de ellende? Ging hij reeds zelf op zoek naar oplossingen? Bij wie vindt de gepeste steun?

Het is niet de bedoeling bewijsmateriaal te verzamelen.

Een ander doel van dit gesprek is aan de gepeste duidelijk maken wat de No Blame-aanpak juist inhoudt en hoe en wanneer hij daarbij wordt betrokken. Het is belangrijk dat de gepeste je vertrouwt en dat hij zijn toestemming geeft voor de manier waarop je het probleem wil aanpakken.

Op basis van dit gesprek tracht je samen met de gepeste de groep te bepalen die in stap 2 zal uitgenodigd worden voor een gesprek. Deze groep bestaat uit: de pester(s), de meelopers en enkele neutrale leerlingen. De neutrale leerlingen zijn leerlingen waarmee het slachtoffer bevriend is of zou willen zijn of leerlingen die door het slachtoffer als sympathiek of vriendelijk worden beschouwd.

Aan het einde van dit gesprek vraag je aan de gepeste of hij - als hij daar zin in heeft - iets wil tekenen of schrijven waarmee hij uitdrukt hoe hij zich voelt. Het is de bedoeling dat je dit werkje meeneemt naar de eerste bijeenkomst van de groep.

Stap 2:

Organiseer een eerste bijeenkomst

Indien mogelijk organiseer je de eerste bijeenkomst met de groep op dezelfde dag waarop je het gesprek met de gepeste had.

Je meldt de kinderen van de groep die je in stap 1 hebt samengesteld, dat je ze op een bepaald moment verwacht voor een gesprek over

een probleem dat je niet kan oplossen zonder hun hulp.

Voorzie voor dit gesprek een gezellige warme ruimte, waar de kinderen rustig en open kunnen praten. Kies daarom geen ruimte die door de kinderen met straf wordt geassocieerd. Eventueel kunnen een drankje of wat achtergrondmuziek de sfeer ten goede komen.

Stap 3:

Leg het probleem uit

Bij de aanvang van dit gesprek vertel je de groep dat je een probleem hebt omdat ... (de gepeste) zich erg ongelukkig voelt en dat je je daarover ernstig zorgen maakt. Om het slechte gevoel van de gepeste duidelijk te maken, lees je de tekst voor die hij heeft geschreven of laat je de tekening zien. Je praat op geen enkel moment over de details van de gebeurtenissen en je beschuldigt niemand.

Stap 4:

Deel de verantwoordelijkheid

Als je het verhaal hebt verteld, zou het kunnen dat sommige kinderen er teneergeslagen bijzitten. Het zou kunnen dat ze schrikken, dat ze zich schuldig voelen. Het kan ook zijn dat ze ongerust zijn over mogelijke straffen en zich willen verdedigen.

Dit is het moment waarop je de stemming uitdrukkelijk kan wijzigen door te vertellen dat

- niemand in de problemen zit of zal worden gestraft
 - de groep is samengeroepen om te helpen het probleem op te lossen
 - er een gedeelde verantwoordelijkheid is om ... (de gepeste) te helpen zodat hij zich opnieuw veilig en gelukkig kan voelen binnen de groep.
- Je vertelt de kinderen dat je op hen rekt en hen vertrouwt als groep. Op die manier wordt de macht verschoven van de pester(s) naar de groep als geheel.

Stap 5:**Vraag naar ideeën van elk groepslid**

Geef de kinderen de tijd om even na te denken en eventueel te reageren op wat ze tot nu toe hoorden en vraag hun daarna om elk voor zich een voorstel te bedenken dat een stapje in de richting van een oplossing kan betekenen.

Het zou kunnen dat bepaalde kinderen toch verdedigende elementen aanhalen of stellen dat de gepeste het pesten op één of andere manier uitlokt. Probeer naar deze argumenten te luisteren en ze eventueel mee te nemen naar een volgend gesprek met de gepeste, maar stel duidelijk dat niets het pestgedrag kan goedpraten. Verwijs telkens opnieuw naar het probleem nl. het slechte gevoel van de gepeste.

De kinderen formuleren hun voorstel in de ik-vorm. Ze kunnen zich dus niet verstoppen achter algemene uitspraken als 'We zullen hem met rust laten'.

Voorbeelden:

"Ik wil hem wel eens uitnodigen om bij mij te komen spelen"

"Ik zal een brief naar ... schrijven, want vorig jaar voelde ik mij ook niet goed"

"Ik zal ... niet meer uitlachen omdat hij dik is"

Je toont de kinderen best dat je elk voorstel, hoe klein ook, apprecieert. Zelfs een voorstel als 'ik zal niets doen' is beter dan het pestgedrag dat voorafging.

Stap 6:**Laat het aan de groep over**

Als de kinderen hun voorstellen formuleerden, bedank je hen en herhaal je dat je de verantwoordelijkheid bij de groep legt en dat je hen daarin vertrouwt. Je maakt geen schriftelijk verslag van de voorstellen, er staat geen stok achter de deur, maar je hoopt op een positieve evolutie.

Je vertelt de kinderen wel dat je na een week opnieuw een gesprek zal hebben met de gepeste en met elk van hen afzonderlijk om te horen

hoe het loopt en dat je steeds bereikbaar bent voor een gesprek.

Stap 7:**Een gesprek met elk afzonderlijk**

Ongeveer een week later spreek je nogmaals met de groepsleden en de gepeste.

Vraag de verschillende groepsleden in hoeverre zij hun voorstellen uitvoerden en hoe zij zich daarbij voelden. Eventueel motiveer je hen om een nieuw voorstel te bedenken. Door afzonderlijk met de groepsleden te spreken, kunnen zij zich niet achter elkaar verstoppen. Op die manier heerst er geen competitieve sfeer. Het speelt geen rol of iedereen zijn voornemen heeft uitgevoerd, zolang de pesterijen maar gestopt zijn...

Vraag ook aan de gepeste hoe hij zich de voorbije week voelde, of hij veranderingen opmerkte in het gedrag van andere kinderen en hoe hij daarmee omging.

Wanneer een nieuwe groepsbijeenkomst nodig blijkt, kan je samen met de gepeste kiezen voor een andere samenstelling.

Aan de slag met pesten: enkele concrete to

Aan de slag met pesten: enkele concrete to

Educatief Theater

Straff

Staff en Mimi gaan naar dezelfde school. Staff is cool, hij hoort erbij en scheidt er genoeg in Mimi te plagen. Bij "Straff" kiezen je leerlingen (derde graad lager en eerste graad secundair onderwijs) zelf of ze Mimi mee pesten of voor haar opkomen. Je kan "Straff" op school halen (donderdag of vrijdag). Auteur-acteur-leerkracht Steven Goegebeur zorgt graag voor nabespreking (twee lessen) of groepswork (rollenspel, tekenopdracht).

Meer info en reservaties bij Steven Goegebeur:
goegebeursteven@hotmail.com of tel.: 0496/03.14.67
(uit: Klasse nr. 153, maart 2005)

Pesten is niet cool

Drie meisjes zitten in dezelfde school. Alledrie verschillen zij van karakter. De ene is een echt haantje de voorste en heeft veel plezier in het pesten van andere kinderen. Het tweede meisje is een beetje een meelopertje. Ze doet gretig mee met de pesterijen, maar op bepaalde momenten heeft ze last van wroeging. Het derde meisje is de kop van jut. Constant wordt zij gepest en ze voelt zich dan ook zeer eenzaam en ongelukkig. Wanneer het meelopertje na een tijd medelijden krijgt, weet ze niet goed hoe ze dit moet aanpakken. Ze wil helpen maar heeft in de eerste plaats schrik dat ook zij dan wel eens het slachtoffer van de pesterijen kan worden ...

Een muzikale voorstelling over een actueel thema, met Anneke van Hooff, Kelly Cobbaut en Marieke van Hooff. Muziek van Kyo Van Hoecke. Tekst en regie van Robe De Groof. Doelgroep: 4, 5, 6 basisonderwijs of 1 en 2 middelbaar onderwijs (aangepaste versie). Zie ook: www.jokerevents.be

De slag met pesten: concrete tips ...

Boekentips

voor de leerkracht

Pesten: wat is het, wat doe je eraan?

Gie Deboutte, Inge Schelstraete

Uitgeverij: Stichting Vredeseducatie, Utrecht

ISBN 90 5461 298 3

Tips voor ouders, leerkrachten en begeleiders

Pesten bij kinderen.

Bob van der Meer.

Uitgeverij: Ouders en Co, 1996

ISBN 90 75760 01 9

Adviezen aan volwassenen

Pesten bij kinderen (hoe u als ouder kunt helpen)

Sheila Munro

Uitgeverij: Centrale uitgeverij Deltas, Oosterhout

ISBN: 90447 00871

Het boek richt zich op ouders van kinderen die gepest worden, maar ook op ouders van de pestkop zelf. Het boek is voornamelijk gericht op ouders van kinderen in de basisschool.

Kinderen en ingrijpende situaties: pesten

Marja Baeten & Jos van Hest

Uitgeverij: Kwintessens, 2002

ISBN: 90 5788 77 6 bestelnummer 0844

Pesten op school

Bob van der Meer

Uitgeverij: Van Gorcum (1997)

ISBN: 90 232 3239 9

Lessuggesties voor leerkrachten

Treiteren op school

Dan Olweus

Uitgeverij: College uitgevers (1992)

ISBN 9052560781

Uitleg en achtergronden van het treiterprobleem. Met een beschrijving van een begeleidingsprogramma voor scholen. Zie ook: www.pestweb.nl

Wie doet wat... de partners van het

EVO

De Educatieve Vereniging voor Ouderwerking in het Officieel Onderwijs, is een overkoepelende organisatie voor ouderverenigingen in het Officieel Onderwijs in Vlaanderen. Binnen haar vormingsopdracht komen thema's rond opvoeding, onderwijs en ouderparticipatie aan bod. Ouderverenigingen uit het officieel onderwijs kunnen o.m. bij EVO terecht voor een aantal thema-avonden en voor begeleiding en ondersteuning van de ouderwerking.

Meer info: 09/222.86.73

of via de website: <http://www.rago.be/evo>

Jeugd & Vrede

Jeugd & Vrede vzw is een landelijke jeugddienst voor vredesopvoeding die o.a. sensibiliseert rond pesten met boeken, doeboekjes, strips, affichesets, interactieve tentoonstellingen, multimediale projecten en theaterworkshops. De dienst biedt daarbij ook vorming aan. Secretariaat (nieuw adres!):

Astridlaan 160 te 2800 Mechelen

info@jeugdenvrede.be - www.jeugdenvrede.be

Bij hen kan je altijd terecht

Kinder- en Jongerentelefoon Vlaanderen

Kinder – Jongerentelefoon is een hulplijn voor kinderen en jongeren. We werken vanuit de kinderrechtsvisie: kinderen en jongeren zijn – mits ze op een goede manier te woord gestaan worden – in staat om zelf en op eigen kracht hun vragen en problemen te verwoorden en om met de adequaat aangereikte informatie positieve stappen te zetten. Kinderen en jongeren kunnen KJT contacteren via telefoon: 0800/15 111, e-mail: brievenbus@kjt.org of de interactieve website: www.kjt.org. Voor leerkrachten is er het secretariaat dat te bereiken is op tel. 02/534 37 43 of info@kjt.org

Leefsleutels

Leefsleutels ontwikkelt educatief materiaal en organiseert vormingen rond sociale vaardigheden. In het kader van het thema 'Pesten' ligt de nadruk op de 'No Blame-aanpak', een niet-bestaande methode om met pestsituaties om te gaan. Voor meer info kan je terecht op tel. nr. 015 45 94 20 of via e-mail leefclefs@skynet.be of op de website op www.leefsleutels.be

Limits

Limits is een expertisebureau rond grensoverschrijdend gedrag. Limits verzorgt ook het informatiepunt "Grensoverschrijdend gedrag in het Onderwijs". Iedereen kan met vragen of klachten rond ongewenste intimiteiten en pesten steeds terecht op het nummer 03/825.45.27.

<http://vlopp.tk>

et wat... overlegplatform

als je als school een anti-pestbeleid wil uitwerken.

Pax Christi Vlaanderen

Pax Christi Vlaanderen is de Vlaamse afdeling van de internationale vredesbeweging Pax Christi. Vredesopvoeding behoort reeds lang tot onze kerntaken. Wij hebben een uitgebreid aanbod aan educatief materiaal omtrent diverse thema's (pesten, omgaan met conflicten, geweldloosheid, verdraagzaamheid, ...) en wij bieden aan scholen/internaten ook het project "peer mediation" (conflictbemiddeling) aan. paxchristi@paxchristi.be - tel: 03/225.10.00.

Project Verbondenheid

Dit project ondersteunt scholen bij de aanpak en het helpen voorkomen van geweld en respectloos gedrag. Op een ervaringsgerichte manier wordt gewerkt aan een grondhouding van respect en aan een beter leefklimaat op school. Zie www.verbondenheid.be; voor vragen of info: info@verbondenheid.be of 016/32 53 86

Provincie Limburg

De provincie Limburg is actief op tal van domeinen waar het kinderen en jongeren betreft. Het themaproject 'pesten op school' startte 10 jaar geleden en groeide uit tot een geheel van provinciale projecten onder de noemer 'Welbevinden op school'. Binnen dit themaproject is het de bedoeling scholen te stimuleren en te ondersteunen die werk willen maken van een goed preventiebeleid waarin zowel kinderen en jongeren, ouders, leerkrachten en schoolbegeleiders betrokken worden. Hierover organiseert de provincie vorming en biedt heel wat educatief materiaal aan. www.limburg.be of 011/23 08 67.

Het Provinciaal Educatief Centrum, Provinciehuis Vlaams-Brabant

Het PEC is een informatie-, documentatie- en vormingscentrum. We hebben leermiddelen, methodieken, informatieve spelen, enz. die gratis ontleend kunnen worden; de thema's in huis zijn opvoedingsondersteuning, mondiale vorming, intercultureel onderwijs en taalvaardigheid Nederlands. We hebben ook specifieke materialen zoals de kinderrechtenkoffer, anti-pestkoffers voor basis- en secundair onderwijs. www.vlaamsbrabant.be/pec

Provincie Antwerpen

Het provinciebestuur van Antwerpen wil het welzijn en de gezondheid van zijn bevolking bevorderen.

Dit doen ze enerzijds door mensen en organisaties financiële steun te geven (subsidiebeleid).

Anderzijds ontplooiën ze zelf initiatieven en ondersteunen ze inhoudelijk en organisatorisch heel wat veldwerk in de welzijns- en gezondheidssector. In dit kader zijn de dienst Welzijn en de Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen actief op dezelfde werkvloer.

www.provant.be/welzijn

Boekentips voor de leerlingen

LEEFTIJD	TITEL	AUTEUR	UITGEVERIJ	THEMA'S
7 +	Ja, hallo! Praten met je ouders	Christa Carbo	Ploegsma, 2003	pesten, ruzie, computeren, zakgeld, vriendschap, jezelf zijn, slapengaan, doodgaan
8 +	Hebbes	Carrazy Slee	Prometheus, 2002	pesten, diefstal
8 +	Het pest actie plan	Guy Didelez	Dauidsfonds/ Infodok, 1999	pesten, racisme
8 +	Ik roep mijn grote broer	K.M. Peyton	Gottmer, 1995	klein zijn, pesten
8 +	Kwelduivels	Guy Didelez	Dauidsfonds/ Infodok, 2003	school, pesten
8 +	Paniek in de leeuwenkuil	Paul van Loon	Leopold, 2004	dierenpark, vandalisme, pesten, school
8 +	Pestmeiden	Jacqueline Wilson	Dauidsfonds/ Infodok, 2003	vriendschap, pesten
8 +	Spijt	Carry Slee	Van Holkema & Warendorf	dik zijn, pesten
8 +	Tirannen	Aidan Chambers	Querido, 1987	school, pesten
9 +	1000 oorwormen en sprinkhanen	Steven Cousins	Facet, 2002	pesten, insecten, museum
9 +	Marlis stinkt naar...	Nanda Roep	Zwijsen, 2002	pesten, school
10 +	Baby te koop	Ruth Thomas	Sjaloom, 2003	vriendschap, pesten, rijk worden
10 +	De race van de rat	Stefan Boonen	Clavis, 2004	pesten, avontuur, familie
10 +	Het verdwijnboek	Roland Mans	Lannoo, 2002	macht en onmacht, pesten
10 +	Ik zwijg	Frank Geleyn	De Eenhoorn, 2003	pesten, vriendschap
10 +	Moedig van je	Brigitte Blobel	Clavis, 2000	pesten, moed
11 +	Daar ga je, Frederick K. Bower	Anthony Horowitz	Facet, 2003 (10e druk)	pesten, rijkdom
12 +	De beschermgeest	Tais Teng	Piramide, 2004	pesten, geesten, griezelen
12 +	De gemaskerde wreker	K. van Assen	Querido	schelden, pesten
12 +	Hadden we er maar wat van gezegd	J. de Zanger	Leopold, 1992	reünie, pesten, zelfmoord
12 +	Ik neem het niet meer!	Statia Cramer	Zwijsen	dagboek, pesten
12 +	Morgenster	Ellen Tijsinger	Van Goor	zwerfen, pesten
12 +	Pesten	A. Charlish	Ars Scribendi, 1997	informatief boek over oorzaken & gevolgen van pesten
12 +	Pesten doet pijn	J.F. van de Poel	De Banier BV	school, pesten
12 +	Straf en andere verhalen	Wim Hofman	Van Holkema & Warendorf, 1985	avonturenverhalen, pesten door kinderen én ouders
13 +	Al het water van de zee	Greet Beukenkamp	Sjaloom	op kamp gaan, pesten
14 +	Terreur op school	Pete Johnson	Averbode, 1999	pesten